

הידוש של מקרא

פרשת כי תשא

דמי עלי חייב לשלם הרבה יותר, ולמה כאן יהא די לכפר במחצית, והו"א דדווקא לעניים הקילו שיהא הדי להם במחצית השקל אבל לעשיר אולי יהא צריך יותר וכנ"ל, וזה קמ"ל הכתוב דכאן גבי מנין כדי לבטל הסכנה של המנין די בהכי.

ומה דיקשה למה כלל בעינן כפרה והרי לא מנו את ישראל עצמם אלא רק את המחצית השקל, וממה יש סכנה שלכך בעינן כפרה, הרי הוא עצמו הפתרון לסכנה זו, וכפרה למאי אתי.

ואם נפרש דבאמת לכפר על נפשותיכם היינו רק כדי שלא יהא סכנה, ולכך מונים במחצית השקל ולא בהם עצמם, ולא שבעינן עכשיו כפרה, א"כ הדרא קושיא לדוכתא למאי בעינן למימר העשיר לא ירבה וכו', הרי ברור הוא שא"א למנות כראוי אם כל אחד יביא סכום אחר.

ואולי יש לומר דאפי' בכחאי גוונא שמונים בממונם ולא בהם עצמם עדיין איכא סכנה, דסוף סוף מונים מניינם של ישראל, ולכך בעינן כפרה וזהו דאמרו לכפר על נפשותיכם.

ולפי זה גם יהא ניהא למה לא חשש דוד המלך, דהיה הוא סבור דהממון בא רק לכפר על נפשותיהם, לכפרה עצמה, ולא כמו שביארנו עכשיו, ומשא"כ המנין עצמו אין מוכרחים לעבד בממון דווקא, ולכך מנאם

העשיר לא ירבה והדל לא ימעט ממחצית השקל לתת את תרומת ה' לכפר על נפשותיכם (ל, טו). לכאורה קשה למאי צריך הכתוב להרחיב ולומר דהעשיר לא ירבה והדל לא ימעט, הרי דבר פשוט הוא שאם בדבר שבמנין איירי, וכדי לידע מניינם של ישראל, לא יתן אחד יותר ואחד פחות, דהרי א"כ לא נדע מניינם ומה הואילו כלל, ודי במה דכתיב לעיל זה יתנו כל העובר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש לגלות לנו דבר זה.

עוד צריך ביאור מה ענין הא דאמר הכתוב לכפר על נפשותיכם, הרי מחצית השקל נתנו לצורך מניינם ולא לצורך כפרה.

ועיין ברש"י הק' שביאר דכסף זה שנתנו בא לכפר שלא ינגפו על ידי המנין. דהרי ידוע המגיפה שהיה אצל דוד המלך כשמנו את ישראל, ולכך כאן הביאו המחצית השקל תרומה, שבה יכפרו על נפשותיהם ולא ינגפו על ידי זה.

רק דעל זה באמת קשה איך שייך שאצל דוד המלך לא ידעו להזהר מלמנות את ישראל הם עצמם בלא מחצית השקל, אם הכתוב אומר להדיא לכפר על נפשותיכם.

ומ"מ לפי הנ"ל ניהא למאי בעינן למיכתב העשיר לא ירבה והדל לא ימעט, דהיות ובכפרה איירי, הו"א דהעשיר יש לו לשלם יותר לכפר על נפשו, דהרי אדם האומר

חידושו

כי תשא

של מקרא

בעצמם, ולכפרה אולי היה מביא שם איזה כפרה אחרת להם.

אבל למעשה אינו כן אלא גם אסור למנות בעצמם ורק בממונם, ועוד נוסף לזה גם בעינן כפרה שלא ינגפו הגם דבממונם מונים.

דממילא ניהא אריכות הלשון כאן, דצריך לחדש גם דהמניין נעשה במחצית השקל ולא בהם עצמם, וגם שהוא עצמו יהא להם כפרה, ואפי' הכי אין לעשיר להרבות ולדל להמעיט ממחצית השקל.

ועשית כיור נחשת וכנו נחשת לרחצה ונתת אתו בין אהל מועד ובין המזבח ונתת שמה מים: ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם: בבאם אל אהל מועד ורחצו וכו' (ל, יח – ט). צריך ביאור למאי חזר הכתוב לומר כיור נחשת וכנו נחשת, ולא די למימר ועשית כיור וכנו נחשת, ונחשת השני לכאורה מיותר הוא.

עוד צריך ביאור למאי כתיב לרחצה, הרי אח"כ כבר כתיב ונתת שמה מים, ורחצו אהרן ובניו ממנו, דממילא נדע שלרחצה הוא, דלכך שמו בו מים וממנו רחצו ידיהם ורגליהם.

ועוד אם כבר כתיב לרחצה למה לא כתיב ועשית כיור נחשת לרחצה וכנו נחשת, דהרי רש"י הק' ביאר דלרחצה עולה על הכיור ולא על כנו, ולמה לא כתיב כסדר.

ואין לומר דהכיור וכנו דבר אחד נינהו ולכך רק אחר כנו כתיב לרחצה, דא"כ למה גבי נחשת לא הכלילם הכתוב יחד כיור וכנו נחשת, אלא משמע דתרי דברים נינהו וממילא למה לא כתיב כסדר.

עוד קשה למה חזר הכתוב לומר בבאם אל אהל מועד ירחצו מים וכו', הרי די היה לומר ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ורגליהם בבאם אל אהל מועד ולא ימתו או בגשתם אל המזבח וכו', ולמאי כתיב שוב ירחצו מים.

ובפרט קשה למה חזר שוב הכתוב בפסוק כא לומר ורחצו ידיהם ורגליהם ולא ימותו, הרי כבר בלא זה יש כאן יתור וכ"ש בחזרה זו.

ועיין ברש"י הק' דביאר הא דכתיב שוב ולא ימותו בפסוק כא, דבא לומר דלא רק בכניסה להיכל בלא רחיצה יש מיתה, אלא גם בגשתם אל המזבח, ואילו ולא ימותו הראשון רק גבי בבאם אל אהל מועד איירי.

ובאמת לפי זה קשה למה לעיל לא כתיב בבאם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח ירחצו מים ולא ימותו, ואז היה עולה ולא ימותו הראשון על שניהם ולא היה צורך למיכתב שוב בפסוק כא ולא ימותו.

ואולי יש לומר דכיור וכנו תרי דברים נינהו, והכיור נעשה לרחצה, ואילו כנו נעשה כדי ליתן בו המים שרחצו מן הכיור, וממילא לכך נכתבו כל אחד לעצמו, שלא תימה דחודא כלי נינהו. וממילא זהו גם דאמר הכתוב ונתת שמה מים דעולה על כנו, דהיינו ליתן בתוכו המים שרחצו מן הכיור.

אבל מה דכתיב לרחצה באמת כן עולה על שניהם, דעל אף דהנמילה עצמה עושים במים מן הכיור, אבל לכנו מגיסים המים של הרחיצה, דממילא לרחצה עולה על שניהם, דבשניהם יחד עושים מעשה

הרחיצה, רק דמבאר לך רש"י שהמים לנטילה מן הכיור בא ולא מן כנו, ובזה יבואר לך דכנו רק מגיסים בו המים וכדכתיב ונתת שמה מים, אבל לא נוטלים ממנו המים כדי ליטול, והיינו דאין זה אותו כלי יחד עם הכיור.

וכדי שיבואר לך דמן הכיור נוטלים וכפי שביארנו, לכך חוזר הכתוב לומר ורחצו ממנו היינו מן הכיור, דנוטלים המים ממנו ולא מן כנו וכנ"ל.

ורק אחר שכבר הובן כל הדבר האריך נוטלים ומהיכן באים המים, עכשיו מבאר הכתוב מתי נוטלים, וזהו דאמר הכתוב בבאם אל אהל מועד ירחצו מים וכו', אבל אם היה כותב הכל יחד ורחצו ממנו וכו' בבאם אל אהל מועד בלא לכתוב ירחצו מים שוב, לא היה משמע דקודם לכן בא לבאר מהיכן נוטלים המים, ולכך חילקם לב' ציווים.

ומה דכתיב ירחצו ולא ימותו מיד אחר בבאם אל אהל מועד, ולא המתין הכתוב לומר קודם או בנשתם אל המזבח וכו' ורק אח"כ ירחצו מים ולא ימותו.

זה יש לומר דאיכא ב' עניינים של רחיצה במקדש, חד לכבוד ה' כשבאין אליו, וזהו בבאם אל אהל מועד, והשני כדי שלא יהיו ידיו של הכהן מאוסים בעבודה, וזהו כשבא אל המזבח להקטיר, דממילא לכך חילקם לשנים, ולכך חזר אחר הא דבגשתם אל המזבח לומר שוב ורחצו ידיהם ורגליהם, לומר דבו יש עוד עניין של רחיצה ולא כמו בבאם אל אהל מועד דענין אחר לו.

ומה דכתיב גם ב' פעמים ולא ימותו ולא די לומר כן על שניהם יחד, עיין מה דביאר רש"י על ולא ימותו הראשון, דלכך כתיב ירחצו מים ולא ימותו, דמכלל לאו אתה שומע הן דאם לא ירחצו ימותו.

ולפי זה ניחא דהגם שהיה יכול לכתוב ולא ימותו אחר שניהם ולא היה צורך בשני, מ"מ כיון שרצה הכתוב שיהא משמע דאם לא ירחצו ימותו, לכך הקישן יחד ירחצו ולא ימותו דממנו תשמע ותדייק מכלל לאו הן, דממילא לכך יש צורך למיכתב שוב אח"כ ולא ימותו לומר דגם גבי גשתם אל המזבח הגם דטעם אחר יש לו בחיוב הרחיצה, מ"מ גם בו יש חיוב מיתה, ומשא"כ אם היה טעם אחד להם לא היה צורך למיכתב שוב ולא ימותו על מזבח, דמאי שנא, אבל עכשיו שחידשנו דב' טעמים שונים להם לכך מוכרחים לחדש כן גם גבי מזבח.

והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם קדש תהיה לך לה: איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו (לא, לו לה). צריך ביאור בפסוק זה כמה עניינים, בתחילה קשה למה נקט הכתוב בלשון והקטרת אשר תעשה במתכנתה, הרי אם הכתוב אומר לך לא תעשו לכם אז אין כלל לעשותה, וממילא איך יהא שייך שכבר הוא עשוי שלא כדין וכדכתיב אשר תעשה, ובפרט דאשר תעשה משמע המצווה לעשותו ולא שעשאוהו באיסור, ולכך היה צריך לומר והקטרת במתכנתה לא תעשו לכם.

ואין לומר דמותר לעשות במתכנתה רק שאסור להשתמש בה, דא"כ למה אמר הכתוב לא תעשו לכם, היה צריך לומר לא תשמשו לכם או לא תריחו בה וכמו שאמר

חידושו

כי תשא

של מקרא

וזה שאמר הכתוב בתחילה אשר תעשה היינו על משה או מי מן הכהנים שעושה על פי ציוויו, וכמו שכל מעשה המקדש וכליו כתיב לשון יחיד תעשה והכוונה לכהנים והאחראים באותו דבר, ועל זה העשוי אמר הכתוב לישראל לשון רבים לא תעשו היינו להקטירה לצורכם.

ולכך אמר כאן הכתוב קדש ולא קדש קדשים כדלעיל, דשם איירי שהקטירה בבית המקדש או במשכן דאז נעשתה הקטרת קדש קדשים, אבל כאן איירי שרק רקחו הסממנים לצורך ההקרבה, ואז הוא עדיין קדש ולא קדש קדשים.

ולפי זה גם ניחא למה אח"כ חזר הכתוב לומר 'איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו, הגם דלכאורה כבר אמר קודם דלא תעשו לכם וקדש תהיה לך לה, אלא דלעיל איירי בקטרת שעשו למקדש דאסור להקטירה לצורך עצמם, וכאן איירי בלעשות כמוה לצורך חול, היינו בין הרקחה ובין ההקטרה, ועל זה אומר לך הכתוב דנאסר, ולכך איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו.

הכתוב לקמן כמוה להריח בה, ועשיה זו למאי בעינן אם כבר בעשוי איירי. ובפרט יקשה מהא דאח"כ אומר הכתוב להדיא דאיש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת מעמיו, משמע להדיא דאסור אפי' בעשיה כלל כמוה.

עוד קשה למה בתחילה כתיב אשר תעשה לשון יחיד, ואח"כ כתיב לא תעשו לשון רבים. עוד צריך ביאור למה כאן אמר הכתוב קדש תהיה לך לה, ואילו בפסוק לעיל מינה כתיב גבי הקטרת עצמה קדש קדשים תהיה לכם, קדש היא או קדש קדשים.

ואולי יש לומר דבאמת איירי כאן בקטרת שנרקח לצורך בית המקדש, וזהו אשר תעשה במתכנתה, וכפי שנצטווה לעיל, רק דמיירי שעדיין לא הקטירה להריח בה, ועל זה אומר לך הכתוב לא תעשו לכם, היינו מעשה ההקטרה של הקטרת לא תעשו לצורכם, כיון דקדש תהיה לך לה, דכבר נעשתה קדש במה שהכינוה לבית המקדש.

השבוע פרשת כי תשא הגיליון יוצא לאור לעילוי נשמת

הרה"ק הר"ר אלימלך בן ר' אליעזר ליפמן מליז'ענסק זי"ע"א

לרגל יום היארצייט החל השבוע כ"א אדר א'
יהא רעווא מן קדם שמיא שזכותו יעמוד לנו ולכל ישראל, לבני חיי, ומזוני רויחי,
ולתשועת עולמים במהרה בימינו

אמן

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203
או למייל sh0533132203@gmail.com